

Irma Jousela

Pertti Nikin tehohoito-opissa ja väitöskirjaohjattavana ollut

Olli Takkunen

Pertti Nikin työtoveri teho-osastolla

Pertti Nikki 1933–2026 – yksi varhaisimmista anestesia- ja tehohoitolääkäreistämme

► Anestesiälääkäri, professori Pertti Nikki syntyi 28.11.1933 Ulvilassa. Nuoruutensa Pertti vietti Porissa, jossa hänen vanhempansa toimivat opettajina. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Porin lyseosta 1952. Lääketieteen opinnot hän suoritti Helsingin yliopistossa ja valmistui lääketieteen lisensiaatiksi 1960. Anestesiologian erikoislääkärin oikeudet hän sai 1966 ja anestesiologian dosentuurin 1972. Sotilasarvoltaan Pertti Nikki oli lääkintäluutnantti.

Lääkäriksi valmistuttuaan Pertti Nikki toimi ensin Töölön sairaalassa kirurgian apulaislääkärinä ennen siirtymistään anestesiologian pariin. Hän oli ensimmäisiä suomalaisia anestesiälääkäreitä, jotka kävivät WHO:n järjestämän anestesiologian kurssin Kööpenhaminassa 1960-luvulla, jolloin Suomessa ei vielä ollut systemaattista anestesiologian erikoistumiskoulutusta. Erikoistumisen loppuvaiheen

hän toimi Jyväskylän keskussairaalassa ja siirtyi pian erikoistumisensa jälkeen Kotkan kaupunginsairaalaan anestesiaylilääkäriksi. Helsingin Diakonissalaitokselle siirryttyään hän teki väitöskirjansa farmakologian laitoksella tutkien anestesia-aineiden metabolisia vaikutuksia. Diakonissalaitokselta hän siirtyi vetämään HYKSin teho-osastoa osastonylilääkärinä 1988–1996, toimien samalla yksityislääkärinä sairaala Mehiläisessä. Viimeiset kahdeksan vuotta ennen eläköitymistään vuonna 1996 kunnallisen puolen työuraltaan Pertti Nikki johti HYKSin silmäklinikan anestesiaosastoa.

Pertti Nikki oli 1970-luvulla kahteen otteeseen USAssa, ensin Marylandissa ja myöhemmin vierailevana apulaisprofessorina Pittsburghissa. Tuolloin syntyneitä kontaktejaan hän hyödynsi teho-

hoidon kehittämisessä Suomessa. Seuraavalla vuosikymmenellä hän toimi Uumajan yliopiston anestesiologian ja tehohoidon professorina. Tieteellisen tutkimuksen aiheet laajenivat farmakologiasta tehopotilaan hengityshoitoon ja tehohoidon tuloksiin sekä myöhemmin silmäpuudutuksiin. Teho-osastolla työskennellessään hän osallistui hyvin aktiivisesti silloin aivan uuden positiivisen painehengityksen (CPAP) käyttöönottoon Suomessa. Tuona aikana tehopotilaiden hengityksen hoito otti aimo harppauksen eteenpäin, kun opittiin käyttämään upouutta amerikkalaista PEEP-säädöllä varustettua Bird-hengityskonetta, jolloin potilaiden keuhkot säästyivät aiemmin niin tavallisilta painevaurioilta. Hän kirjoitti 1984 yhdessä Arno Vuoren kanssa jälkipolville tärkeän Hengitysvajauksen tehohoito -kirjan, jonka kustantajana toimi >>

Katsauksessa käsitellään kaasujenvaihdon häiriötä ja niiden syitä sekä hengitynsuffisienssin oireita ja diagnoosin varmentamista. Liiallisen hapenannon keuhkotoksisuudesta varoitetaan, ja annetaan suosituksia respiraattorihoidosta. — Toimitus.

HENGITYNSUFFISIENSSIN DIAGNOSOINTI JA HOITO

P. Nikki ja J. Heinonen

Summary

Nikki, P. and Heinonen, J. RESPIRATORY FAILURE — DIAGNOSIS AND TREATMENT
A review.

Pertti Nikki, dosentti, osastonylilääkäri
HYKS:n Meilahden sairaalan teho-osasto, 00290 Helsinki 29
Helsingin yliopiston anesthesiologian laitos, 00290 Helsinki 29

Jussi Heinonen, dosentti, osastonylilääkäri
HYKS:n III kirurgian klinikka, 00290 Helsinki 29
Helsingin yliopiston anesthesiologian laitos, 00290 Helsinki 29

Kuva Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim, lehtiarkisto, 2026.

Kone Oy Instrumenttiryhmä. Pertti Nikin aikaan tehohoito myös kehittyi, kun tehohoidon tuloksia alettiin systemaattisesti seurata ja raportoida. Työn pohjalta muodostui lopulta valtakunnallinen tehohoidon konsortio, jossa eri sairaaloiden teho-osastot vertaavat hoitotuloksia keskenään.

Hän tarvittaessa puolusti omiaan voimallisesti.

Pertti Nikki oli aktiivinen myös alansa yhdistyksissä. Hän toimi Suomen Anesthesiologiyhdistyksen varapuheenjohtajana 1970-luvulla ja Suomen Tehohoitoyhdistyksen puheenjohtajana 1980-luvulla sekä maailman tehohoitoyhdistysten keskusjärjestössä WFICC:ssä (World Federation of Intensive and Critical Care) neuvoston jäsenenä vuoteen 1993 saakka.

Silloinen nuorempi polvi muistaa Pertin erittäin aktiivisena ja vauhdikkaana esimiehenä, joka oli aina valmis kokeilemaan alan uutuuksia. Hän jotenkin ihmeellisesti onnistui myös hankkimaan rahoituksen uusien hoito-, testaus- tai seurantalaitteiden hankintaan, vaikka budjettirahat olivat tuolloinkin tiukassa. Muutenkin hän tarvittaessa puolusti omiaan voimallisesti. Mieleen on erityisesti jäänyt Pertin olemus isokokoisena urheilullisena miehenä, kun hän reippaana saapui teho-osaston kierrolle valkoisessa lääkärintakissa, jonka alla oli aina kauluspaita ja kravatti. Tehohoitolääkärin työ oli jo tuolloin erityistä ja yleisiä lääkärintaitojakin tarvittiin, kuten silloin, kun valitimme Pertille, että eräs potilas oli mielestämme täysin hereillä, muttei häneen saa kontaktia. Pertti sanoi, että potilaalle pitää puhua kielellä, jota hän ymmärtää, asetui potilassängyn jalkopäähän ja huusi ”hei Arska, tuu ottaan huikat”. Potilas ponnisti välittömästi ylävartalonsa ylös sängystä.

Pertti Nikki kuoli kotonaan Espoossa 92-vuotiaana 29. tammi-kuuta 2026. ■

Pertti Nikki. Kuva Laura Ekström, 2019.